

TARPTAUTINĖ KINOLOGŲ ORGANIZACIJA
(*Federation Cynologique Internationale*) (FCI) (AISBL)

Place Albert 1er, 13, B - 6530 Thuin (Belgija), Tel. ++32 715 91 238, Fax. ++32 715 92 229, internet: www.fci.be

FCI GANYMO DARBINO TESTO TAISYKLĖS
TRADICINIS (TRADITIONAL) STILIUS
(FCI HWT TS)

(testas skirtas visoms aviganių veislių šunims, išskyrus borderkolių veislės šunis)

2018 m. sausio 1 d.

TURINYS

1. Įvadas	3
2. Bendrosios taisyklės	3
3. Specialieji reikalavimai	3
4. Užduotys	4
5. Vertinimas	6
6. Baigiamosios nuostatos	7
7. Priedas Nr. 1	7
8. Priedas Nr. 2	8

DĖMESIO! Su fiziniais asmenimis susijusios sąlygos yra vienodai taikomos ir abiem lytims, ir nesvarbu kokiam asmenų skaičiui.

1. ĮVADAS

- 1.1. FCI ganymo darbinis tradicinio stiliaus testas (HWT TS) tai – tarptautinis testas, kuris yra skirtas išsaugoti (aviganių, *red. past.*) būdingas savybes, dėl kurių galima būtų valdyti (ganyti) avis ir dėl darbo su avių bandomis išlaikyti šį instinktą per daugelį aviganių šunų kartų. Būtent šiuo tikslu ir yra parengtos HWT TS taisyklės.
- 1.2. Sėkmingai išlaikiusį HWT TS testą šunį rekomenduojama naudoti veisti. Štai kodėl yra svarbu dalyvauti FCI ganymo darbinuose tradicinio stiliaus testuose (IHT TS) (tarptautiniu lygmeniu, *red. past.*).
- 1.3. Šunų veislės, tinkančios dalyvauti tradicinio ganymo teste (TS), yra skirtingos kilmės. Vienos šunų veislės išsivystė dirbdamos pasienyje (teritorijos apsauga) žemės ūkio rajonuose, o kitos – turėjo dirbti su avimis (jas ganyti, *red. past.*).
- 1.4. TS buvo ir yra kasdienis ūkininko / piemens bendravimas su savo banda (gyvulių), kai reikia pašerti arba ganyti ją neaptvertose vietovėse. Savos avys nebijo žmonių ar šunų, jos tiesiog *gerbia* juos. Avys pasitiki savo piemeniu ir yra linkusios noriai sekti paskui jį į naują ganyklą ar būti pamelžtos.
- 1.5. HWT TS teste šuo turi įrodyti, kad turi pagrindus, reikalingus būti ūkio šunimi (bandšuniu) arba aviganiu. Šunų užduotis yra bandos valdymas (kontrolė) genant avis iš aptvaro ir sugynimas į aptvarą bei gebėjimas kontroliuoti bandos judėjimą paprastu manevru ir atsiskyrusių nuo bandos avių pargynimas atgal į bandą.
- 1.6. FCI kruopščiai parenka užduotis taip, kad TS teste dalyvaujantys šunys galėtų jas atlikti, siekdami surasti bendrą ganymo stiliaus kintamumo (variacijos) pagrindą, būdingą kiekvienai šunų veislei.

2. BENDROSIOS TAISYKLĖS

- 2.1. Pagrindinius tradicinio ganymo stiliaus principus galima rasti Bendrosiose FCI ganymo tarptautiniuose renginiuose taisyklėse (NHAT, HWT, IHT) (*General conditions for the organization of FCI international herding evens*).
- 2.2. Šis ganymo darbinis tradicinio stiliaus testas (HWT TS) turi būti pripažintas visų FCI organizacijos narių bei jos kontrakto partnerių.
- 2.3. Kai kurių veislių šunys, sėkmingai išlaikę HWT testą, gali pretenduoti į tarptautinį grožio čempiono titulą (*International Beauty Champion (C.I.B.)*). Veislių sąrašas pateiktas yra Bendrųjų FCI ganymo tarptautiniuose renginiuose taisyklių priede Nr. 1 (NHAT, HWT, IHT) (*General conditions for the organization of FCI international herding evens*).
- 2.4. Šunims, išlaikiusiems HWT testą, suteikiama teisė dalyvauti darbinių šunų klasėje FCI tarptautinėse arba NCO (nacionalinės šalies kinologų organizacijos **Lietuvoje tai – Lietuvos kinologų draugija (LKD), red. past.**), arba specializuotose šunų parodose (žr. Bendrųjų FCI ganymo tarptautiniuose renginiuose taisyklių priedą Nr. 1 (NHAT, HWT, IHT)).

3. SPECIALIEJI REIKALAVIMAI

3.1. Teritorija ir reikalinga įranga.

Testavimo aikštelė parenkama atsižvelgiant į avių, naudojamų testui, kiekį (skaičių).

- 3.1.1. **Teritorija (testavimo aikštė) (area).** Minimalus aikštės plotas: 50x100 metrų, tačiau pageidautina – kuo didesnis. Aikštė gali būti ir natūraliai įrėmintą, pvz., aplink ją augančių medžių, tačiau turi būti aiškiai nužymėtos jos ribos. Rekomenduojama aikštę aptverti, tačiau jos ribos gali būti ir natūralios (gamtinės) arba dirbtinės. Aikštė prieš renginio pradžią turi būti lygi, be kliūčių. Jeigu aikštėje jau yra kliūčių, teisėjas gali nuspręsti jas palikti, bet tų kliūčių nenaudoti.
- 3.1.2. **Aptvaras (pen).** Minimalus aptvaro perimetras – 24 metrai. Jo forma nėra nustatyta (nurodyta), ji gali būti: ovalo, kvadrato ar stačiakampio formos. Aptvaro vartai turi būti ne mažesni nei 2

metrai pločio, idealiu atveju – su varstomais (su vyriais) varteliais ir su funkcionalia apsauga, kad avys arba šunys negalėtų jų atsidaryti.

- 3.1.3. **Įleidimo vartai (*re-pen*)**. Tam galima naudoti išleidimo vartus (*exit-pen*) arba galima papildomai įrengti dar vienus vartus kitoje aptvaro vietoje (pro kuriuos būtų įleidžiamos avys, *red. past.*). Jie gali būti mažesni nei pirmieji (išleidimo) vartai.
- 3.1.4. **Varymo kelias (*course*)**. Tai gali būti natūralus ar dirbtinis kelias, vedantis iš aptvaro į ganymo vietą, kuris turi būti ne trumpesnis nei 75 metrai (ilgio). Bendras kelio ilgis turi būti ne trumpesnis nei 200 metrų, tačiau ne ilgesnis nei 400 metrų.
- 3.1.5. **Žymekliai (*markings*)**. Stulpeliai, kiti ženklai arba natūralūs (gamtiniai, pvz., akmuo, nedidelis krūmas ar pan., *red. past.*) žymenys, nurodantys krypties keitimo (mažiausiai 4-ios), sustojimo (mažiausiai 4-ios), gyvulių ganymo (išlaikymo) (mažiausiai 4-ios) vietas, arba galimas vietas, kurių reikėtų vengti.
- 3.1.6. **Ganymo vieta (*grazing area*)**. Ganyklos (ganymo zonos) perimetras – ne mažesnis nei 80 metrų, kvadrato ar stačiakampio formos. Pageidautina, kad joje būtų avims ganytis tinkama augalija. Ganyklos ribos turi būti pažymėtos, pvz., stulpeliais (lazdelėmis), pjuvenomis, išarta vaga ir t. t., idealiai tinka natūralios (gamtinės) ribos, tokios kaip kelias ar nušienauta juosta. Gyvulių ganymo vieta gali būti ir neaptverta arba aptverta tik iš vienos ar dviejų pusių.

3.2. Avių skaičius.

- 3.2.1. Minimalus avių skaičius (kiekis) kiekvienam užėjimui (bėgimui) – ne mažiau 10, tačiau pageidautina daugiau avių.
- 3.2.2. Organizatorius turi nustatyti bendrą konkuruojančių komandų (dalyvių) skaičių, atsižvelgdamas į bendrą (turimų) avių kiekį, remdamasis gyvūnų gerovės įstatymo reikalavimais.

3.3. Laiko skaičiavimas.

- 3.3.1. Laikas pradedamas skaičiuoti, kai vedlys paliečia aptvaro vartelius, ir baigiamas skaičiuoti, kai vedlys turi užverti vartelius, kai avys jau suvartytos į aptvarą (*re-pen*).
- 3.3.2. Teisėjas nusprendžia, kiek laiko yra skiriama kiekvienam bandymui, kuris bus vienodas visiems šunims, ir informuoja dalyvius instruktažo metu.

4. UŽDUOTYS

4.1. Užduotys – bandos saugojimo pratimai

4.1.1. Avių varymas iš aptvaro (*pen*)

Tikslas: šuo ramiai, be streso varo avis iš aptvaro.

Užduoties aprašymas: užduotis yra pagrįsta tuo, kad, naudojant TS praktikoje (kasdienėje veikloje), avys pažįsta šunį ir piemenį. Kadangi jie paprastai nepažįsta vienas kito (testavimo metu, *red. pats.*), tai pirmiausia turi būti supažindinti vienas su kitu. Taigi, pirmiausia vedlys gali su šunimi apeiti aplink aptvarą (iš išorinės pusės) ir supažindinti šunį su avimis.

Laikas pradedamas skaičiuoti nuo tada, kai vedlys paliečia aptvaro vartelius, kad juos atidarytų. Vedlys su šunimi turi įeiti į aptvarą, kad būtų galima stebėti avių elgesį, taip pat supažindinti jas su šunimi aptvaro viduje.

Tada vedlys palieką šunį prie vartų, kad avys negalėtų pro juos praeiti (pabėgti). Kai tik vedlys atidaro vartelius, šuo ima varyti avis iš aptvaro. Šuo, padedamas vedlio, sustabdo (stabilizuoja) išėjusias iš aptvaro avis, tada vedlys uždaro vartelius, kol šuo kontroliuoja bandą. Varymo iš aptvaro užduoties vertinimas baigiasi, kai vedlys siunčia šunį pakelti avių bandos.

Rimtos klaidos: šuo skubina avis arba jas vaikosi ir išblaško; avys iš aptvaro išeina per greitai arba avis, jau yra išėjusi iš aptvaro, sugrįžta į jį.

4.1.2. **Sustojimas (stop)**

Tikslas: kadangi kartais banda turi sustoti pakeliui į ganyklą ir grįždama iš jos, pavyzdžiui, prieš kelių sankryžą, kuria važiuoja transporto priemonės, todėl atliekant šį pratimą banda turi būti sustabdoma prie apsauginės „stop“ linijos.

Užduoties aprašymas: banda turi būti sustabdoma tam paskirtoje, apribotoje vietoje, aktyviai talkininkaujant šuniui, kuris taip pat turi saugoti, kad, avims sustojus, jos nekirstų „stop“ linijos. Kai banda apimsta, vedlys prieina prie „stop“ linijos ir pažiūri į abi puses, tarsi eitų per tikrą sankryžą.

Rimtos klaidos: šuo arba avys kerta „stop“ liniją bandos judėjimo kryptimi; šuo nėra įtraukiamas į bandos stabdymą arba avys yra sustabdomos per anksti.

4.1.3. **Ganymas (graze)**

Tikslas: avių ganymas nustatytoje teritorijoje. Avių nuraminimas ir paskatinimas, kad jos imtų ganytis (arba ėsti žolę), yra labai svarbios užduotys. Avims neturi būti trukdoma ar sukeliamas stresas, kad jos galėtų ganytis (ėsti žolę). Bet kokių atveju, yra svarbu, kad jos nebūtų ganomos už ganyklos teritorijos ribų.

Užduoties aprašymas: kai avys yra nugenamos į ganymo teritoriją (pageidautina į jos centrą), vedlys gali išeiti iš jos, tačiau šuo privalo palikti ganymo teritoriją. Avys turi pradėti ganytis (ėsti žolę) ar galiausiai tiesiog nurimti net jeigu ir nenori ėsti. Vedlio ir šuns užduotis yra: išlaikyti bandą nustatytoje teritorijoje. Kuriai nors aviai išklydus iš teritorijos, šuo turi parginti ją atgal. Kokiu principu šuo saugo teritorijos ribas, priklauso nuo konkrečios šuns veislės darbo stiliaus. Svarbu, kad šuo stebėtų avis ir savo iniciatyva saugotų jas apribotame plote.

Prieš bandai paliekant ganyklos teritoriją ir tęsiant testavimą, avims turi būti leidžiama šiek tiek pasiganyti. Teisėjas duoda signalą, kad vedlys įsakytų šuniui: sutelkti bandą tam, kad būtų galima palikti ganyklą.

Rimtos klaidos: avys palieka apribotą plotą, nes šuo nesugebėjo jo apsaugoti, arba jei šuo nugena avis ne ten, kur reikia.

4.1.4. **Avių varymas į aptvarą (re-pen)**

Tikslas: ramiai nuginti avis į jų poilsio vietą (aptvarą), kad būtų išvengta sužeidimų. Avys negali būti pargintos į aptvarą per greitai, nes susigrūdimas prie vartų yra nepageidautinas.

Užduoties aprašymas: pratimas turi būti atliktas ramiai, neskubant, šuniui aktyviai dirbant pagal vedlio duodamas komandas. Netoli aptvaro banda turi būti sustabdoma ir šuo turi laikyti avis vienoje vietoje, kol vedlys atidaro vartelius. Atidarius vartus, avys ramiai genamos į aptvarą. Kai tik visos avys sugintos į aptvarą, vedlys užveria vartus, kol šuo blokuoja išėjimą. Vartų uždarymas yra laikomas testo pabaiga ir tuo metu baigiamas laiko skaičiavimas (stabdomas laikas).

Rimtos klaidos: šuniui nepavyksta išlaikyti avių vienoje vietoje arba suginti jų į aptvarą ir / arba jeigu jau įėjusi į aptvarą avis iš jo pabėga.

4.2. **Užduotys – vadovavimo (bandos vedžiojimo) pratimai**

4.2.1. **Judėjimas (moving)**

Tikslas: nuginti avis į ganymo vietą ir atgal. Šuo turi parodyti, kad geba tinkamai kontroliuoti bandą jai judant (einant), keičiantis jos judėjimo kryptimis ir, kad geba eiti nurodyta kryptimi ramiai, be streso.

Užduoties aprašymas: pakelti avis ir ginti jas ramiai, be įtampos vedlio link. Šuo privalo lydėti bandą ramiai, jai netrukdydamas. Teisėjas turi pažymėti 4 krypties keitimo gamtines ar dirbtines vietas, kurias būtina apeiti, pvz., stulpelį, medį, išorinį aptvaro kampą ir t. t. Šuo turi dirbti laikydamasis atstumo nuo bandos, neskubindamas jos be reikalo. Judėjimas (šuns) aplink avis

turėtų būti toks ramus, kad avys eitų tolygiai tam tikra kryptimi, vengiant jų susigrūdimo aplink vedlį arba, priešingai – nutolimo per toli nuo jo.

Rimtos klaidos: kai šuo praranda bandos kontrolę, kai šuo nesugeba paveikti bandos arba kai avys nubėga trumpesniu keliu. Taip pat kai šuo nugena avis ne ten, kur reikia, arba vaikosi ir jas išblaško.

4.3. Šuns elgesys (*behaviour*)

Tikslas: teisėjas vertina šuns veiklos funkcionalumą (naudingumą), švelnumą, kaip jis bendradarbiauja su vedliu bei tai, kaip buvo atliktos visos testo užduotys nuo pradžios iki pabaigos. Šuo turi būti ir savarankiškas, o ne tik vykdyti duodamas komandas. Gerą tarpusavio vedlio ir šuns ryšį atspindi tai, kaip šuo paklūsta komandoms.

Užduoties aprašymas: teisėjas pirmiausia įvertina šuns gebėjimą ganyti, kuris atsispindi jo darbo pobūdyje, priklausomai nuo šuns veislės. Teisėjas vertina šuns jėgą (pajėgumą), pusiausvyros (*balanso*) pojūtį, iniciatyvumą ir jo norą dirbti. Kuo daugiau šuo turi neigiamų savybių, tuo mažiau jis gali gauti taškų už savo veiklą. Jei šuo nėra aktyvus ir iniciatyvus, tuomet yra sunku jį motyvuoti gerai atlikti užduotis.

Komandos turi turėti ryškų poveikį šuns elgesiui. Jos turi būti duodamos ramiu balsu ir įtikinamai. Esant sudėtingesnėms sąlygoms arba kai yra nepaklusnesnė avis, teisėjas turi į tai atsižvelgti vertindamas arba vertinti vedlio ir šuns naudai.

Rimtos klaidos: šuo ignoruoja komandas arba mažai domisi avimis.

Diskvalifikacinės klaidos: šuo griebia avis ar kanda joms.

5. VERTINIMAS

5.1. Vertinimo taškai (balai)

5.1.1. Teisėjas sprendžia, kiek taškų skirti už kiekvieną užduotį (gali būti vienai užduočiai skirti visi taškai).

5.1.2. Teisėjas gali nuimti visą tašką (ne pusę taško ar dar mažiau).

5.1.3. Teisėjo balų lentelė:

Užduoties pavadinimas	Taškai
<u>Užduotys – bandos saugojimo pratimai:</u>	
Avių varymas iš aptvaro (<i>pen</i>)	15
Avių varymas į aptvarą (<i>re-pen</i>)	5
Sustojimas (<i>stop</i>)	15
Ganymas (<i>graze</i>)	20
<u>Užduotys – vadovavimo (bandos vedžiojimo) pratimai:</u>	
Judėjimas (<i>moving</i>)	30
Šuns elgesys (<i>behaviour</i>)	15
Iš viso:	100

5.2. Vertinimas

Įvertinimas	Santrumpa	Taškai
Puikiai (<i>excellent</i>)	EXC	90–100 taškų
Labai gerai (<i>very good</i>)	VG	80–89 taškai
Gerai (<i>good</i>)	G	70–79 taškai
Patenkinamai (<i>satisfactory</i>)	SAT	60–69 taškai
Neišlaikyta (<i>not passed</i>)	NP	Mažiau nei 60 taškų
Taškų neskirta (<i>no points awarded</i>)	NPA	Be taškų
Atsisakyta vedlio prašymu (<i>retired</i>)	RET	Be taškų
Diskvalifikuota (<i>disqualification</i>)	DIS	Be taškų

6. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

6.2. Šios taisyklės visiškai pakeičia 2009 m. balandžio 1 d. įsigaliojusias taisykles.

6.3. Šios taisyklės buvo patvirtintos FCI Ganymo komisijos Interlakene (Šveicarijoje (CH) 2017 m. balandžio 23 d.

6.4. Šios taisyklės buvo patvirtintos FCI Generalinio komiteto Kijeve (Ukrainoje) 2017 m. rugpjūčio mėn.

6.5. Esant vertimo netikslumams, laikoma, kad originalas yra parašytas anglų kalba.

7. PRIEDAS Nr. 1.

GANYMO ŠUNŲ VEISLIŲ, GALINČIŲ DALYVAUTI OFICIALIUOSE FCI GANYMO RENGINIUISE IR TESTUOSE, TAIP PAT GALINČIŲ GAUTI *CATIR* IR *R.CATIR* TITULUS, SĄRAŠAS (žr. Bendrąsias FCI ganymo tarptautiniuose renginiuose taisykles (NHAT, HWT, IHT) (*General conditions for the organization of FCI international herding evens* (NHAT, HWT, IHT).

8. PRIEDAS Nr. 2. Teisėjo vertinimo lentelė **HWT**.

Priedas Nr. 2. TEISĖJO VERTINIMO LENTELĖ (FCI HWT TS)

				VERTINIMO LENTELĖ <i>(Score Card HWT TS)</i>		Nr. kataloge <i>(Catalogue No)</i>
						Starto eil. Nr. <i>(Start No)</i>
Renginys <i>(Event)</i>		Vieta <i>(Place)</i>		Data <i>(Date)</i>		
Šuns vardas <i>(Dog name)</i>				Gim. data <i>(Born)</i>		
Reg. Nr. (LŠVK) <i>(Pedigree No)</i>		Čipo (ID) Nr. <i>(Chip)</i>		Lytis <i>(Sex)</i>		
Savininkas <i>(Owner)</i>				Veislė <i>(Breed)</i>		
Vedlys <i>(Handler)</i>				Vedlio Nr. <i>(No)</i>		
Užduotys <i>(Exercises)</i>	Maks. <i>(Max)</i>	Minus <i>(Minus)</i>	Suma <i>(Score)</i>	Daugiausia skirta laiko <i>(min)</i> <i>(Max. time min)</i>	Laikas <i>(Time)</i>	
Varymas iš aptvaro <i>(Pen)</i>	15			Bandos saugojimo užduotys <i>(Guarding exercises)</i>		
Sustojimas <i>(Stop)</i>	15					
Ganymas <i>(Graze)</i>	20					
Varymas į aptvarą <i>(Re-Pen)</i>	5					
Judėjimas <i>(Moving)</i>	30			Ganymo užduotys ir šuns elgesys <i>(Conduct exercises and behaviour)</i>		
Elgesys <i>(Behaviour)</i>	15					
Iš viso: <i>(Points total)</i>	100			Įvertinimas <i>(Evaluation)</i>		
Teisėjas: vardas, pavardė ir parašas <i>(Judge, No, name, signature)</i>					Paaiškinimai <i>(Clarification by)</i>	